

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_663
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Gramatické tvary a konstrukce
Autor, spoluautor:	Mgr. Markéta Macháčková
Název DUMu:	Větné vztahy
Pořadové číslo DUMu:	3
Stručná anotace:	Výukový materiál se zabývá problematikou vztahů mezi větnými členy a mezi větami. Popisuje jednotlivé typy vztahů a uvádí konkrétní příklady.
Ročník:	4.
Obor vzdělání:	63 – 41 – M/01 Ekonomika a podnikání
Metodický pokyn:	Žáci použijí snímky s úkoly a závěrečným testem, které slouží k procvičení látky.
Výsledky vzdělávání:	Žák se orientuje se ve výstavbě textu.
Vytvořeno dne:	2. 9. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Větné vztahy

Vztahy mezi větnými členy

Větné členy jsou ve větě spojeny různými významovými vztahy:

- *predikace*
- *determinace*
- *koordinace*
- *apozice*

Predikace

- = přisuzování
 - jedná se o vztah mezi podmětnou a přísudkovou částí
 - vyjadřuje se **shodou** v osobě a čísle
 - vyskytuje se pouze u vět dvojčlenných
- př. Pavel se učil.*

Determinace

= určování

- jedná se o vztah mezi členem závislým a členem řídícím
- vyjadřuje se **shodou** (v pádě, čísle, rodě nebo osobě) *př. malá dívka – s malou dívkou*
- vyjadřuje se **řízeností** (řídící člen určuje pád závislého jména)
- vyjadřuje se **přimykáním** (tvar závislého členu není určován řídícím členem)

Koordinace

= souřadnost

- jedná se o vztah mezi navzájem nezávislými členy (mezi souřadně spojenými) a větami
- v rámci koordinace se rozlišuje několik významových vztahů:

- 1. *Vztah slučovací*** – bývá vyjadřován spojkami *a, i, ani, jak – tak, jednak – jednak*
- 2. *Vztah stupňovací*** – bývá vyjadřován spojkami *dokonce, ba, i, nejen – ale i*

3. Vztah odporovací – bývá vyjadřován spojkami *ale, však, nýbrž, jenže, sice – ale*

4. Vztah vylučovací – bývá vyjadřován spojkami *nebo, buď – anebo, či*

5. Vztah příčinný – bývá vyjadřován spojkami *neboť, vždyť, totiž*

6. Vztah důsledkový – bývá vyjadřován spojkami *proto, a proto, tedy, tudíž, a tak*

Apozice

= přistavování

- jedná se o spojování dvou nebo více souřadně spojených větných členů
- oba větné členy označují tutéž skutečnost
- přistavený větný člen se nazývá **přístavek** a odděluje čárkami z obou stran

př. Sněžka, nejvyšší česká hora, leží v Krkonoších.

Závěrečný test

1. Určete, zda se ve větách objevuje predikace

- a) Jana plavala v bazénu.
- b) Bolí ho v krku.
- c) Včera venku přelo.
- d) Tomáš četl knihu.

2. Určete, o jaký vztah se jedná

- a) Petra měla nový svetr. – Petra přišla v novém svetr.
- b) Firma staví dům. (koho co) – Firma provádí stavbu domu. (koho čeho)
- c) Tomáš Garrigue Masaryk, první československý prezident, byl mezi lidmi velmi oblíbený.

3. Vymyslete přístavkové konstrukce

- a) Karlštejn
- b) Bedřich Smetana
- c) Praha
- d) Karlova univerzita

4. Určete, o který koordinační vztah se jedná

- a) Byli jsme nejen spokojeni, ale i překvapeni.
- b) Lípy kvetly a jejich vůně se šířila po okolí.
- c) Rád všechno zařídím, proto buďte bez starosti.
- d) Buď si spolu tiše hrajte, nebo si čtěte.
- e) Přípravy jsou skončeny, a proto můžeme začít.
- f) Děti si hrály nebo sbíraly maliny.
- g) Neměnily se jenom domy, ale i celá ulice.
- h) Jana mi nejen radila, ale i pomáhala.

Řešení závěrečného testu

1. A) ano, B) ne, C) ne, D) ano
2. a) determinace – shoda, b) determinace – řízenost, c) apozice
3. a) Karlštejn, nejznámější český hrad, ...
b) Bedřich Smetana, významný český skladatel, ...
c) Praha, hlavní město ČR, ...
d) Karlova univerzita, nejstarší univerzita ve střední Evropě, ...
4. a) stupňovací, b) slučovací, c) důsledkový, d) vylučovací, e) důsledkový, f) vylučovací, g) stupňovací, h) stupňovací

Použitá literatura

HLAVSA, Zdeněk. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory středních odborných učilišť všech typů. 2. přeprac. vyd., v SPN 1. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1996, 278 s. ISBN 80-859-3730-1